18.11.2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle:

Asia: **HE 180/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä HE 182/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi**

Viite: Lausuntopyyntönne 9.11.2026, diaarinumerot HE 180/2026 vp sekä HE 182/2026 vp

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaalihuoltoa ja lastensuojelua koskevassa merkittävässä rakenteellisessa lainsäädäntöuudistuksessa. OAJ pitää uudistuksen tavoitetta varhaisen tuen vahvistamisesta kannatettavana. Keskitymme lausunnossa sosiaalihuollon sekä kasvatuksen ja koulutuksen yhdyspintaan, monialaisen yhteistyön kehittämiseen ja sitä koskevan sääntelyn täsmentämiseen.

OAJ esittää uudistuksen yhteydessä huolensa siitä, että hyvinvointialueiden erilaiset resurssit ja käytännöt voivat johtaa siihen, että sosiaalipalvelujen saatavuus ja sisältö jatkossa vaihtelevat merkittävästi. Siksi uudistuksen toimeenpanossa tarvitaan kansallista ohjausta, sitoutunutta johtamista sekä konkreettisia toimintamalleja ja mittareita erityisesti monialaisen yhteistyön ja hyvinvoinnin edistämisen tueksi.

Yhteenveto

OAJ on asiaa koskevissa aiemmissa lausunnoissaan sosiaali- ja terveysministeriölle pitänyt keskeisenä, että **sosiaalihuollon, lastensuojelun ja opetustoimen yhteistyötä koskevia velvoitteita täsmennetään ja toimijoiden välistä tiedonkulkua parannetaan.** Lainsäädännön tulisi nykyistä selkeämmin ohjata lapsen tuen tarpeen arvioimisen sekä koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen oikea-aikaiseen siirtämiseen viranomaisten välillä. OAJ on lisäksi kiinnittänyt huomiota **lastensuojeluilmoituksen tekemistä koskevan sääntelyn selkeyteen ja toimivuuteen erityisesti opetushenkilöstön näkökulmasta**. OAJ esittää myös, että **erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmää täsmennetään**, jotta sääntely turvaisi lapselle oikeuden omatyöntekijään ja asiakassuunnitelmaan myös niissä tilanteissa, joissa lapsen huoltajan passiivisuus vaarantaa lapsen tosiasiallisen pääsyn palveluihin.

1 Kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaalihuollon ammattilaisten välinen yhteistyö

Julkisten palvelujen rahoituksen supistuessa moniammatillisen yhteistyön on toimittava aiempaa saumattomammin voidakseen olla vaikuttavaa. Opetusalalla ilmenee kuitenkin toistuvasti tilanteita, joissa lasta koskeva kasvatuksen ja koulutuksen sekä siihen liittyvän tuen järjestämisen kannalta olennainen tieto ei välity sosiaalihuollosta lapsen varhaiskasvatuspaikkaan tai kouluun.

Lastensuojelu- ja sosiaalihuoltolaeissa tulee vahvistaa sosiaalihuollon ammattilaisen vastuuta yhteistyössä ja tiedonkulussa, jotta opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on tarvittavat tiedot lapsen opetuksen järjestämiseksi sekä kodin ja koulun välisen

yhteydenpitovelvoitteen toteuttamiseksi. Tilanteessa, jossa lapsi on esimerkiksi lastensuojelun asiakkaana ja sijoitettuna kodin ulkopuolelle, vastuu yhteistyön käynnistämisestä ja opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon kulun varmistamisesta ei saisi jäädä koulun aktiivisuuden tai paikallisten käytäntöjen varaan.

Tästä syystä OAJ esitti lakiluonnosten valmisteluvaiheen lausunnoissaan sosiaali- ja terveysministeriölle, että sosiaalihuollon ja lastensuojelun yhteistyövelvollisuus kasvatuksen ja koulutuksen kanssa tulisi kirjata nykyistä selkeämmin lakiin. Ehdotimme nimenomaista sääntelyä, jonka mukaan sosiaalihuollon olisi varmistettava lapsen perusopetukseen ja muihin opintoihin liittyvien tietojen siirtyminen kasvatuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

Näin ollen esitämme valiokunnalle seuraavia toisiaan täydentäviä täsmennyksiä:

1. **Esitämme, että valiokunta lisäisi lastensuojelulain 35 §:n 2 momenttiin velvoitteen siitä, että asiakassuunnitelmaan tulee kirjata myös yhteydenpito lapsen varhaiskasvatuksen tai koulunkäynnin järjestämisestä vastaavan tahon kanssa.** Lisäksi säännöksen perusteluissa tulisi kuvata tarkemmin, miten ja missä ajassa koululle ja varhaiskasvatukselle välitetään tieto siitä, kuka on toimivaltainen päättämään mistäkin lasta koskevista koulunkäyntiin liittyvistä asioista ja kuka vastaa kodin ja koulun päivittäisestä yhteistyöstä.

2. **Lisäksi esitämme, että valiokunta lisäisi sosiaalihuoltolain monialaista yhteistyötä koskevaan 41 §:ään vastaavan täsmennyksen sosiaalialan ammattilaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä lapsen kasvatuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa.** Nyt hallituksen esityksessä 41 §:ään oltaisiin tekemässä vain lakiteknisiä muutoksia. Esitykseen sisältyvä vanha muotoilu kuitenkin korostaa vain muiden tahojen osallistumisvelvoitetta sosiaalihuollon toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä sosiaalihuollon omiin prosesseihin. On kuitenkin selvää, että sosiaalihuollon ammattilaisen tukea ja moniammatillista yhteistyötä tarvitaan toisinaan myös koulun/oppilaitoksen ja opiskeluhuollon päässä. Tästä syystä yhteistyön velvoittavuudesta tulisi OAJ:n näkemyksen mukaan säätää vastavuoroisesti myös sosiaalihuollon ammattilaista velvoittaen.

2 Yhteistyöhön liittyvästä tietojen luovutuksesta säätäminen

Perusopetuslain (628/1998) mukaan opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta. Lapsen oikeuksien näkökulmasta lastensuojelusta saatava tieto on opetuksen järjestäjälle välttämätön, jos tiedon avulla voidaan toteuttaa perusopetuslaissa vahvistetut lapsen oikeudet paremmin kuin ilman kyseistä tietoa.

Käytännössä tieto jää kuitenkin edelleen usein luovuttamatta. Arvioimme edelleen, että edes yllä esitetty yhteistyövelvollisuuksien täsmentäminen ei riittävän selkeästi muodostaisi salassa pidettävien tietojen luovuttamisen oikeusperustetta. Tästä syystä

OAJ esittää, että valiokunta lisää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 48 §:ään nimenomaisen säännöksen sosiaalihuollon oikeudesta ja lapsen edun sitä edellyttäessä, velvollisuudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä kasvatuksen tai koulutuksen järjestäjälle lapsen varhaiskasvatuksen, opetuksen, koulutuksen ja niihin liittyvän tuen järjestämiseksi välttämättömät tiedot. Lain perusteluissa olisi hyvä avata esimerkinomaisesti, millaisia tietoja nämä tiedot voivat olla. Kyseeseen tulisi esimerkiksi tieto, jos lasta tai nuorta ei kotona pystytä tukemaan kouluun lähtemisessä ja siten oppivelvollisuuden suorittamisessa (pitkittyneet poissaolot), kotitehtävien tekemisessä tai pitämään huolta lapsen perustarpeista. Näissä tilanteissa pitäisi sosiaalihuollolla ja/tai lastensuojelulla lapsen yksilöllisen tilanteen mukaan olla velvollisuus tarjota perheelle tukea.

3 Lastensuojeluilmoitusta koskeva sääntely

Lastensuojeluilmoitusta koskeva sääntely siirtyy uudistuksessa lastensuojelulaista sosiaalihuoltolakiin. Samalla lähtökohtana säilyy, että lastensuojeluilmoitus on varhaiskasvatuksen, koulun tai oppilaitoksen työntekijälle henkilökohtaisesti säädetty velvollisuus. Kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisten näkökulmasta ehdotus ei ratkaise keskeistä ilmoituksen tekemiseen liittyvää työturvallisuusongelmaa. Opettajat tekevät lakisääteisesti yhteistyötä oppilaiden huoltajien kanssa. Tilanteet, joissa lapsen oma opettaja on tehnyt lastensuojeluilmoituksen perheestä, ovat aiheuttaneet haastavia ja jopa uhkaavia tilanteita huoltajien toimesta, jotka kokevat opettajan toiminnan vääränä.

Esitämme, että valiokunta täsmentää ehdotettua sosiaalihuoltolain 35 a §:ää siten, että ilmoitus voidaan tehdä yhdessä rehtorin tai varhaiskasvatusyksikön johtajan kanssa taikka opiskeluhuoltoryhmän nimissä. Yksittäisen työntekijän ilmoitusvelvollisuus säilyisi ennallaan, mutta tällöin hänen henkilöllisyytensä voitaisiin perustellusta syystä suojata suhteessa lapsen huoltajiin. Sosiaalihuollolle olisi kuitenkin aina turvattava mahdollisuus saada asian selvittämiseksi tarvittavat tiedot.

4 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmän täydentäminen

Sosiaalihuoltolakiin ehdotetussa 5 a §:n toisessa momentissa määritellään erityistä tukea tarvitseva lapsi. **Esitämme, että valiokunta lisäisi erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmään myös tilanteet, joissa lapsen huoltaja kieltää tai passiivisuudellaan käytännössä estää lapsen sosiaalipalvelujen saannin**. Katsomme, että kyseisessä tilanteessa lapsella tulee olla lain takaama oikeus omatyöntekijään lapsen edun toteutumiseksi.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Martta October
juristi